

РРО в медицині: до чого готуватися підприємцям у 2020 році

Дмитро ОНОСОВСЬКИЙ,
старший юрист ЮКК «Де-Юре»

19 жовтня 2019 року були офіційно опубліковані два закони, що значним чином змінюють правила касової дисципліни для підприємців у сфері медичного бізнесу: Закон № 128-ІХ від 20.09.2019 р., яким вносяться зміни до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», та Закон № 129-ІХ від 20.09.2019 р., яким вносяться зміни до Податкового кодексу України.

Варто нагадати, що це не перша спроба влади накинути ярмо касових апаратів на підприємців-спрошенців. Попередня мала місце у 2015–2016 роках, але тоді за день до набрання чинності нововведення скасували.

Так що саме змінюють зазначені закони, зокрема у сфері медицини?

«КЕШБЕК» ВІД ФІСКАЛІВ

У зв'язку з тим, що контролюючий орган не зможе своєчасно контролювати використання всіх РРО всіма ФОП, законодавець спробував надати таке «право» споживачам. Так, Законами 128-ІХ та 129-ІХ впроваджується спосіб контролю за використанням РРО суб'єктами господарювання, який у ЗМІ вже дістав назву «кешбек» та який запрацює з 01.10.2020 року.

Споживач за допомогою свого смартфона зможе перевірити дійсність будь-якого фіскального чека. Для цього на чеках мають бути нанесені QR-коди, відсканувавши які, можна отримати інформацію з фіскального серверу. У випадку виявлення «недійсного»

або нефіскального чека споживач зможе звернутись до контролюючого органу зі скаргою. Варто зазначити, що строк розгляду самої скарги не встановлено. У випадку підтвердження факту порушення касової дисципліни суб'єктом господарювання контролюючий орган накладає на нього фінансову санкцію у розмірі від 100 до 150 відсотків вартості послуги. Споживач отримує на свій рахунок суму вартості послуги після зарахування штрафу до державного бюджету. Але якщо суб'єкт господарювання оскаржить штрафи, то і свій «кешбек» споживач отримає нескоро.

При цьому право на повернення вартості послуг надається споживачу, якщо вартість

покупки більша ніж 850 грн. Варто зазначити, що в Законах 128-ІХ та 129-ІХ формулювання складу суми у 850 грн здійснюється дещо по-різному, що може бути використано споживачем або контролюючим органом не на користь підприємця.

Ще однією невирішеною проблемою є ідентифікація споживача за чеком. Адже у чеках не вказуються реквізити покупця товарів або послуг, чеки є деперсоналізованими. Це, з одного боку, додатковий аргумент для захисту підприємця, а з іншого боку, може стати підставою для зловживань недобросовісних споживачів, які зможуть скаржитись не за «своїми» чеками. Не врегульованим у цьому випадку

є питання, коли платник і пацієнт є різними особами.

Особливо актуальним цей правовий механізм є для закладів охорони здоров'я і ФОП, які здійснюють медичну практику. У медичній сфері дедалі частіше зустрічається таке явище, як «чорний» пацієнт або «пацієнт-терорист». Саме для таких пацієнтів фіскальний «кешбек» стане додатковим і досить ефективним інструментом впливу. Особливо, якщо згадати, що деякі процедури або операції можуть коштувати не один десяток тисяч гривень.

Як виявити такого недоброчинного пацієнта, «Приватний лікар» писав у № 1 (34) за 2019 рік.

Тому суб'єктам господарювання у сфері медичної практики радимо дуже уважно підійти до дотримання законодавства про готівкові розрахунки.

НАСТУП НА СПРОЩЕНУ СИСТЕМУ

Абсолютна більшість ФОП, що здійснюють медичну практику, в т. ч. лікарі первинки та стоматологи, є платниками єдиного

податку. Однією з характерних рис спрощеної системи оподаткування було звільнення платників від використання РРО за умови не перевищення 1 млн грн доходу на рік. Адже не є секретом, що використання касового апарату у фіскальному режимі тягне за собою значну кількість особливостей та нюансів дотримання касової дисципліни в цілому. І саме таке звільнення поруч з деякими іншими нюансами обліку й оподаткування надавало спрощеній системі статусу «тихої гавані» для малого бізнесу.

Однак зазначеними нововведеннями, окрім іншого, вводиться обов'язкове використання РРО для платників єдиного податку 2-4 груп. Винятком, як і раніше, є лише перша група. На даний час є ініціатива голови держави розширити умови та критерії віднесення до першої групи єдиного податку, але це лише законопроект.

Для більшості одиниць цієї обов'язок вводитиметься поступово. Однак не для малого медичного бізнесу. Безпосередньо закони набирають чинності з 19.04.2020 року. І саме з цієї дати застосування РРО є обов'язковим для ФОП — платників єдиного податку, які здійснюють надання платних послуг у сфері охорони здоров'я. Також з цієї дати РРО стає обов'язковим і для ФОП, що здійснюють продаж лікарських засобів та виробів медичного призначення.

Для деяких інших видів діяльності обов'язковість використання РРО настає з 01.10.2020 р., а вже з 01.01.2021 перед цим Законом всі стають рівними.

На щастя, норми, які дозволяють одиницям не вести облік товарних запасів та не дотримуватися вимоги щодо відповідності суми готівкових коштів сумам у денному звіті РРО, збереглися.

У медичній сфері дедалі частіше зустрічається таке явище, як «чорний» пацієнт або «пацієнт-терорист». Саме для таких пацієнтів фіскальний «кешбек» стане додатковим і досить ефективним інструментом впливу.

Усі підприємці-єдинники, що здійснюють діяльність у сфері медичної практики, з 19.04.2020 р. мають проводити розрахунки з використанням аналогового касового апарата або програмного РРО.

Таким чином, усі підприємці-єдинники, що здійснюють діяльність у сфері медичної практики, з 19.04.2020 р. мають проводити розрахунки з використанням аналогового касового апарата або програмного РРО. Контролюючий орган сподівається повністю контролювати готівкові надходження. Разом з тим він не зможе перевірити та накласти фінансові санкції за різницю між сумою коштів у касі із сумою в так званому Z-звіті РРО, а також за відсутність у місці провадження діяльності первинних документів на витратні матеріали. Тому єдиним комплексним обов'язком є використання РРО під час розрахунків зі споживачами.

ВІРТУАЛЬНЕ РРО

Одним з найцікавіших і перспективних нововведень є імплементація в чинне законодавство, зокрема в Податковий кодекс України та Закон України «Про

застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» (далі – Закон про РРО), віртуальних РРО у вигляді програмного забезпечення, яке можна встановити на будь-який смартфон, планшет чи інший девайс. Тобто, на відміну від класичного касового апарата, програмний РРО не буде прив'язаний до певного заліза. При цьому фіскальний орган має забезпечити безкоштовність такої програми.

Однак, як це часто буває в нашій країні, не все так просто.

Існуючі відгуки про безкоштовну версію програмного РРО звертають увагу на те, що правильно встановити його на

телефон або планшет та в подальшому користуватись ним досить складно, підприємець має бути досвідченим або, як-то кажуть в ІТ-галузі, «просунутим користувачем».

Поруч з безкоштовним софтом від ДФС матимуть місце адаптовані та більш пристосовані для простих користувачів аналоги, розроблені приватними компаніями. Але, як ви розумієте, не безкоштовно.

Тому на практиці перед підприємцем постає питання, чи зручним і надійним виявиться програмна версія РРО порівняно з класичною, а також питання ціни.

Крім того, перед обранням виду РРО варто мати на увазі, що у випадку виходу з ладу програмного РРО проведення касових операцій забороняється. А у випадку відсутності зв'язку з фіскальним сервером дозволяється проведення розрахункових операцій у режимі офлайн за дотримання таких умов:

- термін роботи в режимі офлайн не повинен перевищувати 36 годин за раз та 168 годин на місяць;
- попереднього отримання від фіскального серверу діапазону фіскальних номерів.

Деяким спрощенням можна назвати право суб'єктів господарювання відмовитись від ведення книги обліку розрахункових операцій і розрахункової книжки у випадку відсутності

На відміну від класичного касового апарата, програмний РРО не буде прив'язаний до певного заліза. При цьому фіскальний орган має забезпечити безкоштовність такої програми.

електроенергії або виходу з ладу самого РРО за умови зупинення проведення розрахункових операцій. Однак про таке рішення суб'єкт господарювання має повідомити податковий орган під час реєстрації РРО.

Введення програмного РРО є досить перспективним та прогресивним, однак у наших реаліях може легко обернутись додатковими складнощами як технічного, так і юридичного характеру. Особливостей використання програмних РРО в медичній галузі не передбачається.

ФУНКЦІЯ ПОКАРАННЯ

Одночасно з тотальною фіскалізацією касових розрахунків підприємств, особливо в медичній галузі, законодавець збільшив відповідальність у цій сфері.

Наприклад, за порушення порядку проведення касових операцій, виявлених у т. ч. на підставі скарги споживача, з 01.10.2020 р. на підприємця накладається штраф у розмірі 100% вартості послуг за перше порушення та 150% — за кожне наступне. Поки що цей штраф за перше порушення становить лише 1 грн. А з 19.04.2020 р. і до 01.10.2020 р., під час так званого перехідного періоду, штраф за перше порушення складатиме 10%, а за друге і наступне — 50%.

Введення програмного РРО є досить перспективним та прогресивним, однак у наших реаліях може легко обернутись додатковими складнощами як технічного, так і юридичного характеру.

Значно зростуть й інші штрафи. Так, за ухилення від використання КОРО або розрахункових книжок штраф збільшується з 340 грн до 850 грн. За відсутність контрольної стрічки штраф складатиме 510 грн замість 170 грн на сьогодні. А в разі несанкціонованих змін до конструкції чи софту РРО штраф складатиме 5100 грн, тоді як сьогодні — 1700 грн.

ПЕРСПЕКТИВИ НА МАЙБУТНЄ

17 жовтня 2019 року Президентом України був підписаний указ № 761/2019 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення сприятливих умов для діяльності фізичних осіб — підприємців», яким запропоновано:

- розробити законопроекти щодо лібералізації умов та критеріїв віднесення фізичних осіб — підприємців до першої групи спрощеної системи оподаткування;
- запровадити дворічний мораторій на проведення перевірок підприємців щодо дотримання правил застосування РРО і деяке пом'якшення відповідальності за порушення порядку подання звітності з цього питання.

29 жовтня 2019 року зареєстрований законопроект № 2338, яким передбачено збільшення обсягу доходу для першої групи до 1 млн грн, для другої групи — до 5 млн грн, для третьої — до 10 млн грн.

Проте чи буде ця ініціатива реалізована — покаже час.

На фоні загального масштабу змін, що очікують малий медичний бізнес, зазначена ініціатива хоч і є приємною, однак не зможе повністю компенсувати весь негатив.

Підприємцям у медичній практиці слід готуватись до додаткових витрат на придбання касових апаратів або ліцензії на «user-friendly» програмні РРО, готувати персонал до роботи на них, бути готовим до перевірок податкової з питань касової дисципліни. А це, у свою чергу, призведе до підвищення цін на медичні послуги для населення.

Незрозумілим є також рішення розпочати фіскалізацію готівкових розрахунків саме з медичного сектора. Адже ця сфера є чи не найбільш «білою» з-поміж інших видів діяльності одиниць через необхідність ліцензування та прив'язаність до певного приміщення.

На сьогодні дуже важко спрогнозувати результати введення нових правил касової дисципліни для малого бізнесу в цілому. У сфері медицини вони призведуть до ускладнення конкуренції з крупними гравцями, до підвищення витрат і цін та стануть новим важелем для тиску як з боку контролюючого органу, так і з боку недобросовісного споживача.